

Evropski puls

Elektronski mjesecnik za evropske integracije | broj 122, novembar 2015.

TEMA BROJA

Što znači kada se iz godine u godinu ponavljaju kritike EK o istim pitanjima

Intervju

Nikola Marković,
Komisija za praćenje istraživača u slučajevima
napada na novinare

Izazovi u EU

Poslije Pariza – jedinstvo
sve teže, a sve potrebnije

Uvodnik:

Trojčica

Vladan Žugić

Imao sam u srednjoj školi profesora koji je imao običaj da kaže „trojčica“ za ocjenu koju je davao đacima da ih malo izdvoji od onih koji su imali prelaznu, ali čije je znanje bило daleko od četvorke.

Eto tako je Evropska komisija ocijenila Crnu Goru za 2015. U većini poglavlja ocjena je da postoji neki napredak, što je na novoj skali Brisela trojka.

U suštini, ovogodišnji Izvještaj EK nije donio ništa novo, osim nove terminologije koja zapravo znači ocjenjivanje rezultata u odnosu na prethodnu godinu i u odnosu na ukupan proces pridruživanja Evropskoj uniji, i za što treba pohvaliti novu EK, te kašnjenje sa objavljivanjem Izvještaja od mjesec dana, a što nije za pohvalu.

Za Crnu Goru su ponovljene kritike o slobodi izražavanja, nedovoljnem bilansu rezultata iz vladavine prava, posebno borbe protiv korupcije na visokom nivou, precizno notirane boljke u vezi sa RTCG, kriminalnim mrežama, kupovini glasova za DPS...

Ipak, utisak je da je EK malo spustila kriterijum kada je riječ o vladavini prava zbog odluke o pozivnici za NATO, koja je donijeta petnaestak dana nakon objavljivanja Izvještaja EK.

Jedan od uslova za napredovanje u 2016. je sprovođenje parlamentarnih izbora, po novim izbornim pravilima i sprječavanje zloupotrebe državnih resursa u partijske svrhe. U 2016. mjerice se i ispunjenost prelaznih mjerila.

Izvještaj EK za 2016. biće zanimljivo štivo.

Kalendar

4. novembar

Za zaštitu životne sredine trebaće oko milijardu eura / Poglavlje 27, koje se odnosi na životnu sredinu, jedno je od najzahtjevnijih u pregovaračkom procesu i ispunjavanje svih standarda u toj oblasti Crnu Goru će koštati oko milijardu eura, poručeno na javnoj debati o tom poglavlju.

10. novembar

Objavljen Izvještaj o napretku za 2015. / Izborne zakonodavstvo, usvojeno 2014, mora biti u potpunosti primijenjeno, poručila EK u godišnjem izvještaju o napretku Crne Gore u kojem se podsjeća i da nije bilo političkih konsekvenci o aferi "Snimak". Ek dalje poziva sve partije da obnove dijalog u parlamentu nakon protesta DF.

U Izvještaju, u dijelu o Poglavlju 23, navodi se da Crna Gora u narednoj godini treba da uspostavi bilans rezultata u istragama, procesuiranju i ključnim presudama u slučajevima korupcije, posebno onima koji se odnose na korupciju na visokom nivou.

Kad je u pitanju borba protiv kriminala, Crna Gora u 2016. treba da obrati posebnu pažnju na poboljšanje bilansa rezultata u borbi protiv organizovanog kriminala, uključujući "razbijanje kriminalnih mreža i oduzimanje bogatstva stečenog kriminalom".

Iz EK su naveli i da je potrebno poboljšati saradnju između Vlade i NVO uz napomenu da zabrinjava što su neki aktivisti NVO na meti lokalnih medija na ličnoj osnovi.

U Izvještaju se navodi da Crna Gora mora da obrati posebnu pažnju na rješavanje slučajeva napada na medije, kao i na obezbjeđivanje nezavisnosti javnog servisa (RTCG).

Konstatovano je da Crna Gora nastavlja da igra važnu ulogu u regionalnoj saradnji, a pozitivno se ocjenjuje potpisivanje ugovora o granicama sa BiH i Kosovom.

Crna Gora je, dodaje se, u ranoj fazi kad je u pitanju spremnost za oblasti životne sredine i klimatskih promjena.

Ribari da se bolje organizuju / Crnogorski ribari moraju se bolje organizovati i koristiti svoje znanje, kako bi iskoristili što više sredstava iz pretpriступnih fondova, poručio šef Delegacije EU u Crnoj Gori **Mitja Drobnic** na debati o ribarstvu, održanoj u Herceg Novom. Ribari iz svih primorskih opština zatražili pomoć države u rješavanju dugogodišnjih problema, od propisa o kupovini goriva po povoljnijim cijenama, nedostatka ribarskih luka, nemogućnosti izvoza do pristupa finansijskim organizacijama.

18. novembar

Bevizni režim za Balkan ostaje na snazi / Evropska unija će u sklopu seta usvojenih mjera borbe protiv terorizma nakon napada u Parizu izmijeniti odredbe Šengena i uvesti pasoške kontrole na šengenskim granicama i za državljane EU, ali režim bez viza za boravak do tri mjeseca i dalje ostaje na snazi za građane država zapadnog Balkana.

20. novembar

Pogoršanje medijske situacije je odraz ukupne spremnosti zemlje da se pridruži Uniji

Piše: Johannes Hahn

Evropska komisija ove godine treći put organizuje konferenciju pod nazivom "Podigni glas" (Speak up!) o slobodi medija i izražavanja u zemljama u procesu pristupanja.

Prva konferencija, 2011. je poslala jasnú poruku da je sloboda medija ključna u politici proširenja i naglasila značaj medijske zajednice kao sagovornika Komisije: stalo nam je do vašeg mišljenja. Druga konferencija, u junu 2013, bila je posvećena detaljnoj analizi izazova slobodi izražavanja u regionu. Glavni zaključak bio je da problemi medija u zemljama proširenja zahtijevaju dugoročni rad na strani samih tih zemalja, ali i EU.

Čujem da se priča da je EU "izgubila interesovanje" za medijske slobode na zapadnom Balkanu i u Turskoj. Da budem odmah jasan: sloboda medija je u samom srcu procesa pristupanja EU, i o tome nema pregovora.

Ubijeden sam da je nemoguće imati funkcionalnu vladavinu prava u nekim oblastima, a da u isto vrijeme sudovi progone novinare samo zato što su kritikovali neke državne službenike. Nemoguće je tvrditi da imate efikasne policijske snage i da garantujete zaštitu svih građana ako vaši novinari moraju da žive u zebnji dok napadači šetaju slobodno. Nemoguće je tvrditi da u zemlji postoji transparentna, konkurentna tržišna privreda a da u isto vrijeme tolerišete netransparentne vlasničke odnose u medijima. Nemoguće je imati otvorenu, profesionalnu i depolitizovanu javnu upravu u zemlji u kojoj se ogromne količine javnog novca troše na određene medije bez ikakve javne odgovornosti.

Drugim riječima: pogoršanje medijske situacije je samo odraz ukupne spremnosti zemlje da se pridruži EU. Članice EU uživaju prosperitet koji uživaju zato što u njima postoji ogroman prostor ličnih sloboda - slobode svakog pojedinca da pravi sopstvene izbore.

Prijetnje slobodama novinara dolaze sa raznih strana. Danas se mediji i u EU i u zemljama u procesu proširenja suočavaju sa mnoštvom izazova. Jake interesne grupe ponekad čine finansijski opstanak nezavisnih medija gotovo nemogućim. Nažalost, ako pogledamo medijsku scenu u zemljama proširenja, vidjećemo sve manje razlika u mišljenju u medijima, a u ponekim zemljama i sve manje istraživačkog novinarstva kao i nestanak popularnih kritičkih TV programa. Znači li to i da vlade rade svoj posao besprekorno i da više nema korupcije o kojoj treba izvještavati? Teško.

Razvoj internetskih i društvenih medija je ogroman doprinos razvoju demokratije i učešće građana može igrati značajnu ulogu. Međutim, ne mogu se svi izvori čitati

sa istom dozom povjerenja. Zato moramo nastaviti da podržavamo profesionalno novinarstvo i obuku novinara. To znači i prevazilaziti kulturu konflikta i podjela u izvještavanju gdje sve mora biti "za" ili "protiv" nekoga ili nečega. To znači graditi kulturu istinskog dijaloga i kompromisa, koja je ključna za razvijenu demokratiju. Rekao bih čak: građanima treba kvalitetno novinarstvo da bi hranilo njihov kritički duh. Biti građanin Evrope znači upravo to!

Zato je potrebno više napora da se osigura politička i finansijska nezavisnost javnih servisa, ojačaju regulatorne agencije i promoviše funkcionalna medijska samoregulacija. Tu je i potreba da se spriječe neformalni ekonomski pritisci na medije, što uključuje i veću transparentnost vlasničkih odnosa, spriječavanje pretjerane koncentracije vlasništva i utvrđivanje transparentnih pravila o javnom oglašavanju. Nažalost, uprkos razvijenom pravnom okviru koji garantuje slobodu izražavanja u skoro svim zemljama u procesu proširenja, primjena zakona i dalje predstavlja razlog za zabrinutost. U nekim zemljama situacija se čak pogoršava. Ponekad i same vlasti doprinose atmosferi straha u kojoj se novinari koji kritikuju vlasti proglašavaju izdajnicima, što može dovesti do samocenzure. Odgovornost države je ovdje jasna: ona mora garantovati bezbjedno okruženje u kome je moguće izraziti različita mišljenja i u kome svи građani imaju pristup objektivnim informacijama.

Odgovornost, međutim, nije samo na vlastima, već i na civilnom društvu i na samim medijima, koji moraju pozvati vlasti na odgovornost kad god osjete da su im slobode ugrožene. Zemlje koje su izabrale da se pridruže EU moraju imati i evropske standarde u oblasti medija. To nije lako. Ali, alternativa je oslabljen proces izgradnje institucija, nedostatak demokratske kontrole, slaba zainteresovanost za probleme korupcije i javno mišljenje opasno izloženo dezinformacijama i pritiscima sa strane.

Komisija je pažljivo razmotrla situaciju u svim zemljama ponaosob i predstavila svoje preporuke za unaprijeđenje medijskih sloboda u narednih 12 mjeseci. Vi još bolje od nas znate koliko je bitna sloboda izražavanja, i sa kakvim se prijetnjama suočava. Naš zajednički izazov da nađemo načina da iskoristimo njenu moć i izborimo se sa tim prijetnjama. Uvjeravam vas da će u tome imati punu podršku Evropske komisije.

Izvodi izgovora evropskog komesara za proširenje na konferenciji o slobodi medija "Speak up!3", 4. novembra 2015.

Kako će ponavljanje kritika iz ranijih izvještaja uticati na evropski put Crne Gore

Sve pluseve potire nekoliko minusa

Piše: Svetlana Pešić

To što Evropska komisija (EK) iz godine u godinu u izvještajima o napretku za Crnu Goru ponavlja da nije napravljen pomak u određenim stvarima ili čak citira kritike iz prethodnog/prethodnih izvještaja umanjuje vrijednost pozitivnih rezultata koji su napravljeni u svim drugim poglavljima.

Takve ocjene se najčešće odnose na oblasti iz poglavlja 23 (Pravosuđe i temeljna prava) i 24 (Pravda, sloboda i bezbjednost). Tipične primjere predstavljaju navodi o borbi protiv korupcije, posebno one na visokom nivou i neistraženim napadima na medije, te zaplijeni imovine stečene kriminalom i nekažnjivosti ratnih zločina gdje je Brisel praktično u ovogodišnji izvještaj kopirao navode iz prethodnih nekoliko izvještaja.

Tako se navodi da se "finansijske istrage i oduzimanje imovine još uvjek sistematski ne primjenjuje".

„Crna Gora u narednoj godini treba da ojača nezavisnost, odgovornost i ukupnu efektivnost pravosudnog sistema, da uspostavi bilans rezultata u istragama, procesuiranju i ključnim presudama u

Nedostatak odlučujućeg napretka u određenim oblastima će sigurno umanjiti vrijednost inače pozitivnih rezultata ostvarenih na području usvojenog zakonodavstva, uspostavljanja novih i jačanja postojećih institucija, kaže šef Delegacije EU u Crnoj Gori Mitja Drobnić.

Evropska komisija (EK) iz godine u godinu u izvještajima o napretku za Crnu Goru ponavlja da nije napravljen pomak u određenim stvarima ili čak citira kritike iz prethodnog/prethodnih izvještaja. Tipičan primjeri su nekažnjivost napada na novinare, ratnih zločina i oduzimanje imovine stečene kriminalom.

slučajevima korupcije, posebno onim koji se odnose na korupciju na visokom nivou, kao i da ojača kapacitete za vođenje finansijskih istraga“, ocjene su EK koji su se mogle čuti i ranijih godina.

Dalje, navodi se da u istragama ratnih zločina "crnogorsko tužilaštvo mora demonstrirati proaktivniji pristup", da su "sudske odluke koje su do danas donijete sadržale pravne greške i nedostatke u primjeni međunarodnog humanitarnog prava".

"Komisija podsjeća da do sada nijesu podizane optužnice za komandnu odgovornost, saučesništvo i pomaganje i podsticanje i da Crna Gora, takođe, mora da osigura da žrtve ratnih zločina imaju pristup pravdi i obeštećenju, stoji u posljednjem Izvještaju EK o Crnoj Gori.

Što se tiče slobode izražavanja za kojije Crna Gora dobila najnižu ocjenu, EK navodi da „i dalje zabrinjavaju primjeri napada na medije tokom izvještajnog perioda, iako ih je manje nego u prethodnim godinama“.

„Slučajevi nasilja nad medijima i dalje su neriješeni, uključujući ubistvo glavnog urednika 2004. Potrebno je identifikovati

ne samo izvršioce već i nalogodavce ubistva i implementirati preporuke Komisije za praćenje istraga napada na novinare. Nedostatak profesionalnih i etičkih standarda, uz nedostatak efikasne samoregulative ne doprinosi unaprijeđenju slobode medija“, poručeno je iz EK.

Šef Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori **Mitja Drobnič** smatra da proces evropske integracije predstavlja „izazovan zajednički napor koji zahtijeva od svih aktera da zadrže fokus na zajedničkim ciljevima“.

On je dodao da proces obično dugo traje, izrazito je tehničke prirode, i da će biti zaključen u vremenu koje je pred nama. „Kvalitetne reforme u veoma složenim sektorima, poput vladavine prava, ne mogu

se ostvariti preko noći. Nedostaci će i dalje biti prisutni nekoliko godina prije nego se ostvari konkretan napredak“, naglašava Drobnič.

Drobnič je podsjetio da je u ovogodišnjem Izvještaju, EK zaključila da je Crna Gora nastavila da ostvaruje napredak

kada je riječ o političkim i ekonomskim kriterijumima, te da je unaprijedila svoju sposobnost preuzimanja obaveza koje proizilaze iz članstva u EU. Što se tiče konkretne teme, Drobnič podsjeća: „EK je navela da bi Crna Gora trebalo da obezbijedi kvalitetno trajno oduzimanje imovine stecene kriminalom, te da bi tužilaštvo trebalo da pokaze proaktivniji pristup u ispitivanju neriješenih navoda o ratnim zločinima. Od Crne Gore se očekuje i da uradi više po pitanju borbe protiv nekažnjivosti za ratne zločine, i da efikasno istraži, kritično goni, sudi i kažnjava ratne zločine u skladu sa

Za pomenute oblasti ne mogu se naći rješenja u toku samo jedne godine. Riječ je o procesu i potrebi da sistem stvara rezultate na dužim i održivim osnovama, tako da će ova pitanja biti prisutna i u budućim izvještajima kao bitna za dalji napredak Crne Gore kako bismo pokazali stalnu posvećenost vladavini prava, navodi glavni pregovarač Aleksandar Andrija Pejović.

međunarodnim standardima. Kada govorimo o slobodi medija, Crna Gora bi trebalo da se fokusira na rješavanje starijih slučajeva nasilja nad medijima, uključujući i ubistvo glavnog i odgovornog urednika lista "Dan", te na otkrivanje ne samo neposrednih počinilaca, već i onih koji stoje iza napada“, pojasnio je Drobnič za Evropski puls.

„Nedostatak odlučujućeg napretka u određenim oblastima će sigurno umanjiti vrijednost inače pozitivnih rezultata ostvarenih na području usvojenog zakonodavstva, uspostavljanja novih i jačanja postojećih institucija“, zaključio je Drobnič.

Državni sekretar i Glavni pregovarač Crne Gore sa EU Aleksandar Andrija Pejović tvrdi da je ovogodišnji izvještaj o napretku „najbolji koji smo dosad dobili“ što, kako kaže, „pokazuje da predano i posvećeno radimo na ispunjavanju svih obaveza koje prozilaze iz pregovaračkog procesa.“

„Istovremeno, uz notifikovani ostvareni napredak u svim oblastima, Izvještaj ukazuje na izazove i pruža smjernice u pravcu daljeg kvalitetnog planiranja i sprovođenja aktivnosti iz pregovaračkog procesa. Vlada Crne Gore i pregovaračka struktura pažljivo analiziraju sve preporuke iz godišnjih izvještaja o napretku i u skladu sa tim se kreiraju politike i smjernice za nastavak reformi“, obrazložio je Pejović za Evropski puls.

Mitja Drobnič

Aleksandar Andrija Pejović

Prema njegovim riječima, „svjesni potrebe da se oblast oduzimanja imovine stećene vršnjem krivičnih djela reguliše na pravi način, u septembru je donijet Zakon o oduzimanju imovine stećene kriminalnom djelatnošću.“

„Zakon će biti osnov za formiranje tijela ili odsjeka koji će se striktno baviti oduzimanjem, ali i staranjem o oduzetoj imovini, što je upravo trebalo doraditi u odnosu na prethodna zakonska rješenja. Sa 40 miliona privremenog oduzete imovine, u dva slučaja Šarić i Kalčić, Crna Gora je pri vrhu u Evropi po vrijednosti oduzete imovine po glavi stanovnika. Ova oblast je jedna od definisanih u privremenim mjerilima za 23. i 24. poglavlje. EK je svakako konstatovala potrebu daljeg rada na ovom polju i stvaranja dodatnih rezultata kako bi se pokazalo da nova zakonska i institucionalna rješenja daju konkretne učinke“, ističe Pejović.

Po njemu „kad je riječ o istragama ratnih zločina, Crna Gora je, u skladu sa Strategijom za istraživanje ratnih zločina, u prethodnom periodu preuzeila niz aktivnosti koje pokazuju posvećenost ovoj oblasti.“

„Ostvarena je saradnja s tužilaštvoima država u okruženju sa kojima se kontinuirano

razmjenjuju podaci i informacije, a u cilju procesuiranja mogućih počinioца krivičnih djela ratnih zločina. I ovdje se, naravno, posao ne može završiti brzo i potrebno je vrijeme kako bi se proces priveo kraju“, naveo je on.

U pogledu slučajeva napada na medije, glavni pregovarač je podsjetio da je Vlada formirala Komisiju za praćenje postupanja nadležnih organa u istragama prijetnji i nasilja nad novinarima i ubistava novinara. „Komisiji su omogućene prostorije, uvid u tajne podatke, a Vlada je do sada razmatrala dva izvještaja. Pored ovoga nadležni organi kontinuirano sprovode aktivnosti za prevenciju slučajeva nasilja nad novinarima, a svi predmeti koji su započeti pred sudom su okončani makar prvostepenom presudom. Postoji konsenzus pravosudnih organa da daju prioritet ovakvim slučajevima, ranije je dekriminalizovana kleveta i uvreda, a sudovi primjenjuju praksu Europskog suda za ljudska prava u određivanju odštete u građanskim postupcima. Posljednjim izmjenama Krivičnog zakonika stvorena je mogućnost da se ne pokreće krivično gonjenje za novinare koji počine krivično djelo povrede privatnosti, ako su takvim djelovanjem otkrili izvršenje određene grupe krivičnih djela“, naveo je Pejović.

Pejović je naglasio da „za sve tri pomenute oblasti ne mogu se naći rješenja u toku samo jedne godine“.

„Riječ je o procesu i potrebi da sistem stvara rezultate na dužim i održivim osnovama, tako da će ova pitanja biti prisutna i u budućim izvještajima kao bitna za dalji napredak Crne Gore kako bismo pokazali stalnu posvećenost vladavini prava“, zaključio je Pejović.

Predsjednik Komisije za praćenje istraga u slučajevima napada na novinare

Ova vlast nije spremna da afirmiše slobodu medija

Nikola Marković

U novom Izvještaju Evropske komisije, koja je dala najnižu ocjenu za oblast slobode medija u Crnoj Gori, samo je konstatovano realno stanje stvari, ocjenjeno je u razgovoru za *Evropski puls* predsjednik Komisije za praćenje istraga u slučajevima napada na novinare i urednik lista "Dan" **Nikola Marković**.

"U našoj zemlji na djelu je višestruka prikrivena cenzura. Naime, vama niko neće zabraniti da nešto objavite, ali morate biti spremni

da snosite posljedice kritički objavljenih tekstova koje se ogledaju u vrijeđanju, zastrašivanju, prebijanju, pa čak i ubijanju novinara. Pokazalo se da vlast ni jednim svojim postupkom nije istinski spremna da afirmiše slobodu medija i vrijednosti koje oni nose. Naprotiv, Đukanovićeva vlast je učinila sve kako bi, preko svojih satrapa uvezla medijski talog iz okruženja. Dugogodišnje iskustvo u svim vrstama manipulacija koje Đukanović ima, jasno govori da on nema iluziju da ga tabloidni mediji i spin doktori mogu odbraniti od sopstvenih nepočinstava, već mu je namjera da uvozom tog medijskog otpada zagadi medijsku scenu u Crnoj Gori kako bi građanima omrznuo sve medije u cjelini i stvorio utisak da su svi isti. Na taj način vladajuća vrhuška pokušava realtivizovati brojne afere koje su o njima objavili nezavisni mediji", kazao je Marković.

» *Da li vjerujete da će vlasti ispoštovati preporuku EK da sprovedu preporuku koje je dala Komisija za ispitivanje propusta u istragama napada na novinare na čijem ste čelu?*

Vlada da je htjela da bude konstruktivna ne bi čekala Izvještaj EK da nešto učini.

Vladi smo već nekoliko puta predložili da raspisne nagrade za informacije koje mogu dovesti do rasvjetljavanja napada na novinare, ali je Đukanović svaki put odbio da to uradi.

Čak je odbio da raspisne nagradu za informacije o ubistvu **Duška Jovanovića** iako je takvu nagradu u milionskom iznosu raspisao još 2004. tadašnji ministar policije **Dragan Đurović**. Zašto se plaši da je raspisne osim ako ta nagrada ne bi dovela do nekog njemu veoma bliskog?

» *Jedan od slučajeva kojim se Komisija bavila su napadi na novinara Tufika Softića? Nedavno je saopšteno da su*

Ključni razlog zbog kojeg nema jedinstvene samoregulacije je to što nezavisni i režimski mediji imaju različite sisteme vrijednosti. Za mene je Đukanović diktator, njegov brat tajkun koji pljačka ovu državu, a na pr. Brano Micunović kriminalac. Za urednike nekog od režimskih medija Đukanović je demokrata, njegov brat ugledni bankar, a Mićunović humanista i dugogodisnji sportski radnik. I kako onda da budemo zajedno?

ti slučajevi praktično zatvoreni zbog zastarjelosti. Kako to komenatišete?

U srećnim društvinama istrage o napadima na novinare, koji su čuvari demokratije, nikad se ne zatvaraju, već se uvijek naču zakonski načini da se istrage produžavaju sve dok se ne otkriju nalogodavci i počinaci.

Razumijem da se svi napadi ne mogu otkriti, razumijem i da neke istrage moraju trajati dugo, ali ako država želi da pokaže da se ne radi o manipulaciji i zloupotrebi onda treba da pokrene pitanje odgovornosti za takvo stanje. Od ubistva Duška Jovanovića, pa sve do danas, ni jedan policijski funkcioner ili tužilac nije smijenjen zbog toga što su istrage neefikasne i što su učinjeni brojni propusti u njima. To je najbolji dokaz da nema stvarne političke volje da se napadi na novinare riješe.

Naravno, ta vladina taktika kratkog je daha jer se svaka prevara prije ili kasnije razotkrije. Uostalom i ocjene koje ste mogli pročitati u Izvještaju EK jasno na to ukazuju. Većina formulacija koje se tiču Crne Gore, a koje se odnose na slobodu medija dio su preporuka i mišljenja koje sam kao predsjednik Komisije uputio predstavnicima EK. To jeste satisfakcija za mene personalno, ali istovremeno bolna činjenica da naše preporuke prihvata EK, a Vlada Crne Gore to ne čini.

» *U Izvještaju EK se navodi i da "Crna Gora treba da posebno obrati pažnju na rješavanje starijih slučajeva nasilja nad medjima, uključujući slučaj ubistva (Duška Jovanovića) iz 2004. Da li očekujete da će u narednoj godini biti pomaka u vezi sa ovim slučajem?*

Kao predsjednik Komisije, u saradnji sa istorodnim tijelom u Srbiji, uspjeli smo da u tom slučaju saslušamo lice koje se ponudilo da bude zaštićeni svjedok. Ne ulazeći u relevantnost njegovih tvrdnjai brine podatak da od marta

Nikola Marković

ove godine tužilaštvo nije našlo za shodno da ga ispita i direktno provjeri njegove navode. Ako je njegov iskaz zanimljiv srpskom tužilaštvu i policiji kako onda nije našo? Mnogo je stvari koje ukazuju na opstrukciju ovog slučaja. Vjerujem da osim političkih motiva jedan dio razloga leži u tome što je ovo

lice sve podatke koje je ispričalo meni, **Mihailu Jovoviću**, **Veranu Matiću** i predstavnicima pravosudnih organa Srbije, po sopstvenom priznanju, to isto još 2008. saopštilo tadašnjem crnogorskom specijalnom tužiocu koji nije prstom mrdnuo da sve to ispita i provjeri.

» *EK ukazuje i da nema kvalitetne samoregulacije medije u Crnoj Gori. Da lije tu moguće i kako poboljšati stvari?*

U sadašnjoj situaciji ne može doći do formiranja jednog nezavisnog samoregulatornog tijela jer samoregulacija podrazumijeva da medij sam sebe popravlja i unaprijeđuje kako bi zbog interesa građana bio što bolji i profesionalniji, a ne da vas sijaset režimskih medija regulišu po mjeri DPS-a. Postavlja se pitanje i relevantnosti. Zašto bi nezavisni mediji trošili svoj mukom stican kredibilitet tako što bi ga dijelili sa režimskim medijima koji po svim podacima nijesu kredibilni ni tiražom, ni indeksom povjerenja.

Ipak, ključni razlog zbog kojeg nema jedinstvene samoregulacije je to što nezavisni i režimski mediji imaju različite sisteme vrijednosti. Za mene je Đukanović diktator, njegov brat tajkun koji pljačka ovu državu, a na pr. Brano Micunović kriminalac. Za urednike nekog od režimskih medija Đukanović je demokrata, negov brat ugledni bankar, a Mićunović humanista i dugogodisnji sportski radnik. I kako onda da budemo zajedno?

V.Zugić

Policija sve radi da opstruira rad Komisije

» *Kako bi, kao predsjednik Komisije, do sada ocijenili rad sa institucijama pojedinačno? Ko predstavlja najveći problem u otkrivanju činjenica ili ko je najmanje kooperativan sa Komisijom?*

Osim Vlade, najveći problem imamo sa Upravom policije i direktorom Slavkom Stojanovićem koji sve čini kako bi opstruirao rad Komisije. Sreća je što su njegove opstrukcije banalne i ne previše inventivne tako da je svakoj međunarodnoj adresi jasno da je glavna kočnica upravo onaj ko bi trebalo da riješava napade na novinare, a to je Uprava policije. Što se tiče tužilaštva moram reći da se od dolaska (Ivice) Stankovića stvar pokrenula na bolje. Iako su to mali koraci, ipak se mora reći da je tužilaštvo, za razliku od policije, Komisiji dostavilo sve tražene podatke bez sakrivanja identiteta i tzv. zaštite ličnih podataka. Osim Vlade, najveći problem imamo sa Upravom policije i direktorom Slavkom Stojanovićem koji sve čini kako bi opstruirao rad Komisije. Sreća je što su njegove opstrukcije banalne i ne previše inventivne tako da je svakoj međunarodnoj adresi jasno da je glavna kočnica upravo onaj ko bi trebalo da riješava napade na novinare, a to je Uprava policije. Što se tiče tužilaštva moram reći da se od dolaska (Ivice) Stankovića stvar pokrenula na bolje. Iako su to mali koraci, ipak se mora reći da je tužilaštvo, za razliku od policije, Komisiji dostavilo sve tražene podatke bez sakrivanja identiteta i tzv. zaštite ličnih podataka.

EK će otvoriti pitanje finansijske diskriminacije nezavisnih medija

» *Da li je moguće i kako spriječiti diskriminatorski odnos prema kritički nastrojenim medijima kada je riječ o, kako to EK definiše, državom oglašavanju?*

Pitanje finansijskog pritiska biće problem koji će i EK otvoriti naredne godine. U svim razgovorima sa predstvincima EU dobio sam čvrsta uvjerenjava da se 2016., u sklopu pristupnih pregovora Crne Gore, biti problematizovano pitanje javnih nabavki. To je mehanizam preko kojeg će se moći smanjiti, a ne iskorijeniti potreba vlasti da od para građana finansijski spašava medije koji podržavaju vladinu politiku. Ne postoji ni jedan parametar na osnovu kojeg vi možete znati kako država kao najveći korisnik reklamnog prostora donosi odluku gdje će se javno oglašavati. Po tiražu nije, nije ni po uticaju, jer da je tako onda bi većina reklama isla u *Dan i Vjesni*, a situacija je sasvim drugačija.

I tu imate višestruku diskriminaciju. Prvo, finansirajući te medije vlada spriječava tržišnu utakmicu jer ne krećemo svi sa istih pozicija. Drugo, mnoge kompanije iz straha od raznoraznih inspekcija, kad vide da se vlast ne oglašava kod vas, i sami odustaju od reklama i prelaze u režimske medije, ne iz ekonomskih razloga već iz straha od političke odmazde. I treće, mediji koje vlada tako nezakonito pomaže pokreću kampanju protiv nezavisnih medija kako bi im pokušali smanjiti kredibilitet i na taj način smanjili vašu čitanost. Jedina nada je u što skoriju primjenu evropskih standarda i njihovu rigidnu kontrolu.

Izbjeglice će Njemačku koštati 21 milijardu eura

Njemačku bi prijem izbjeglica mogao koštati dva puta više nego što se ranije procjenjivalo, smatraju stručnjaci Ifo instituta. Intitut za ekonomska istraživanja iz Minhena procjenjuje da će samo u ovoj godini izbjeglice koštati Njemačku 21,1 milijardu eura, što uključuje smještaj, hranu, zdravstvenu njegu, školovanje, časove njemačkog, obuku... Prema ranijim procjenama prva godina prijema trebalo je da košta 10 milijardi eura, pri čemu se računalo sa smještajem i ishranom za 800.000 ljudi.

Mnogi od izbjeglica nemaju obrazovanje koje im je neophodno da rade u Njemačkoj. Više od 40% nemačkih industrijskih kompanija koje je Ifo kontaktirao reklo je da bi izbjeglice mogli da zaposle samo kao nekvalifikovanu radnu snagu.

Za mnoge njemačke kompanije minimalna zarada od 8,5 eura po satu uvedena ove godine predstavlja barijeru za zapošljavanje izbjeglica. Međutim, prema Organizaciji za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD), Njemačka može da očekuje dugoročne ekonomske dobrobiti od migratornog talasa s obzirom na starenje populacije Njemačke.

Novinari tužili Evropski parlament

Evropski novinari, njih 29 iz članica EU, podnijeli su Evropskom sudu pravde tužbe protiv Evropskog parlamenta koji je navodno odbio da im da informacije o tome kako evroposlanci troše novac.

Novinari ističu da ne traže podatke o tome kako poslanci EP troše svoje plate, već kako troše novac poreskih obveznika koji dobijaju na ime raznih troškova preko plate. Parlament je odbio zahtjev novinara pozivajući se na zaštitu podataka, ali novinari ukazuju da to odbijanje nema uporište ni u jednom evropskom zakonu.

Oni su tražili kopije izveštaja o potrošnji za četiri godine. Posebno su bili zainteresovani za dokumenta o novcu koji evroposlanci

dobijaju "preko plate", uključujući nakanade za putovanja, dnevnice i finansiranje osoblja.

U 2014. su naknade za opšte troškove dostigle 4.299 eura mjesечно i pokrivale su troškove za kancelarije poslanika, telefonske račune i kompjutere. Evroposlanicima koji nisu bili na polovini plenarnih sednica, te naknade su prepolovljene.

Evroposlanci mjesечно imaju i 21.349 eura za plaćanje svojih pomoćnika, pri čemu EP nastoji da zaustavi zapošljavanje prevelikog broja pomoćnika.

Konzervativci žele medije sa misijom ili kontrolu nad njima

Jedan od visokih funkcionera nove poljske vlade najavio je reformu javnih medija - televizije, radija i agencije PAP, koji bi trebalo da budu „institucije kulture“, sa „misijom“, a implicitno je najavio i smjenu šefova javnih medija.

Pored toga, najavljeno je i da će lokalna štampa, koja je često u stranom vlasništvu, biti „vraćena Poljacima“. Nakon pobjede na izborima konzervativne partije Pravo i pravda (PiP), komentatori u velikim poljskim medijima izrazili su zabrinutost zbog plana lidera te stranke **Jaroslava Kačinjskog** za ustavnu reformu, njegove sklonosti ka autoritarnoj vladavini, a podsećaju i na pokušaje kontrole javnih medija u periodu 2005-2007.

Sada će, kako je najavio novi vicepremijer Poljske i ministar kulture u konzervativnoj vladi **Piotr Gliński**, mediji biti pretvoreni u nacionalne kulturne institucije od državnog značaja.

„U lokalnoj štampi bismo željeli da promijenimo vlasničke odnose. Kao i u bankarskom sektoru, moći ćemo da kupimo medije od stranih vlasnika ukoliko je moguće i da stvorimo naše institucije tog tipa ili razvijemo postojeće“, rekao je on. Ove najave mogu biti shvaćene kao potvrda stepnji koje su komentatori iznijeli u poljskim medijima nakon pobeđe Prava i pravde.

U dnevniku desnog centra Žečpospolita **Jacek Nicinkjević** je rekao da nova vlast treba da razjasni da li će pokušati da kontroliše javne medije kao i 2005-2007.

Prikrivena cenzura unušava slobodu medija u Crnoj Gori

Prikrivena cenzura ubrzava postojeće urušavanje nezavisnosti medija u Crnoj Gori. Ovo je zaključak **novog izvještaja** koji je 24. novembra izdalo Svjetsko Udruženje novina i novinskih izdavača (WAN-IFRA), Centar za međunarodnu pomoć (CIMA) i NVO Centar za građansko obrazovanje (CGO) iz Crne Gore.

„Urušavanje sloboda: Mediji i prikrivena cenzura u Crnoj Gori“ osvijetjava selektivan pristup u javnom finansiranju koje se zloupotrebljava kako bi se nagradili oni mediji koji pozitivno izvještavaju o radu vlasti, a kaznili mediji koji preispituju zvanične politike i prakse. Stoga je izvještavanje medija polarizovano i podstiče novinarstvo lošeg kvaliteta koje nije od pomoći u društvenim debatama. Kao rezultat takve prakse, kredibilitet medija je znatno oslabljen.

Prikrivena cenzura, ili indirektna cenzura, se definiše kao „pokušaj vlasti da utiču na medijsko izvještavanje kroz različite oblike pritisaka, a bez upotrebe zakonske zabrane, otvorene cenzure sadržaja vijesti ili direktnе fizičke represije prema medijima i novinarima.“

„Još jednom, imamo istraživanje koje dokazuje da se u Crnoj Gori najmanje priča o prikrivenoj cenzuri, ali da ista služi kao najefikasnije sredstvo kontrole sadržaja medija“, izjavio je direktor Odsjeka za slobodu medija WAN-IFRA, **Endru Heslop**. „Uticaj zloupotrijebljenih javnih sredstava na malom tržištu medija prepunog medijskih kuća je jednostavno ogroman.“

Tragični primjeri „otvorene cenzure“ medija u Crnoj Gori, kao što je nerasvijetljeno ubistvo glavnog i odgovornog urednika dnevnika *Dan Duška Jovanovića*, iz maja 2004, ali i drugi prijavljeni slučajevi napada na novinare i svojinu medija, najbolje ilustruju skoriju prošlost crnogorskih štampanih medija obilježenu nasiljem. Međutim, posljednjih godina, prikrivena cenzura je drastično uzela maha, a sada pokazuje dugoročne negativne posljedice po medijske kuće u zemlji. Indirektni, česti finansijski pritisci, sa ciljem da oslabe kapacitet ili da čak ugroze održivost određenih medija koji su kritički nastrojeni prema vlasti, postali su uobičajena praksa.

Analiza koje je CGO sproveo na osnovu obimnog istraživanja i razgovorima sa urednicima i ekspertima iz oblasti medija, sadrži oblike i mapira obim prikrivene cenzure od strane crnogorskih državnih i javnih institucija. Dok javna potrošnja u medijima ostaje neregulisana, politički akteri vrše kontrolu i ogroman pritisak na sadržaj i održivost

medija takvom distribucijom sredstava. Preporuke sadržane u izvještaju pozivaju na akciju kako bi se zaustavilo urušavanje slobode medija u Crnoj Gori i unaprijedili izgledi za razvoj slobodnih, nezavisnih i pluralističkih medija. Nedostatak preciznog i nepristrasnog izvještavanja o aktivnostima vlade, političkih partija i drugih institucija su znatno usporili demokratizaciju crnogorskog društva i vladajućih struktura. U izvještaju se navodi da treba obezbijediti punu primjenu zakona i propisa koji sprječavaju miješanje države u poslovanje, aktivnosti i izvještavanje medija, a da se u isto vrijeme obezbijede i jednakе šanse za sve medije prilikom raspodjele javnih sredstava i oglašavanja, kako bi se dostigli evropski standardi.

*„Ukupan proces demokratizacije i europeizacije Crne Gore opterećen je ograničenjima koja se nameću u pogledu slobodnog razvoja nezavisnih medija čiji je opstanak ugrožen nelojalnom konkurenjom i miješanjem države“, izjavila je **Daliborka Uljarević**, izvršna direktorka CGO-a iz Crne Gore.*

Dodatno, transparentnost u vlasničkim strukturama bi trebala biti obavezna, kao i javno objavljivanje mogućih konfliktova interesa. Shodno istraživanju, potrebno je strogo se pridržavati novinarskog kodeksa i odgovarajućih mehanizama odgovornosti zbog kršenja istog, a koji bi bili pod nadzorom kredibilnog samoregulatornog tijela. „Ako Crna Gora nastavi sa neregulisanom dodjelom javnih sredstava za oglašavanje i netransparentnim praksama, biće veoma teško da se riješi prikrivene cenzure“, kazao je **Don Podesta**, menadžer i urednik u CIMA.

Izvještaj za Crnu Goru su u Podgorici, predstavile **Ana Vujošević**, koordinatorica programa u CGO-u i jedna od autorki, i Daliborka Uljarević, izvršna direktorka CGO-a i urednica istog, dok se putem skype-a uključila **Mariona Sanz Cortel**, menadžerka projekta u WAN IFRA.

Kroz detaljno istraživanje politika prikrivene cenzure na globalnom nivou, WAN-IFRA i CIMA nastoje da privuku pažnju o vrstama široko rasprostranjenih i velikih problema sa kojima se suočavaju nezavisni mediji a koji rijetko generišu isti nivo međunarodnih kritika kao direktni napadi na novinare. Nalazi i preporuke istraživanja o prikrivenoj cenzuri nastoje da doprinesu primjeni pravičnih i transparentnih pravila neophodnih za razvoj nezavisnih medija širom svijeta, a dostupni su na linku www.softcensorship.org.

A.V

Šengen nije problem

Piše: Vladimir Vučković

Nakon terorističkih napada u Parizu, 13. novembra 2015., za koje odgovornost preuzeila tzv. Islamska država (ISIL), ministri unutrašnjih poslova država članica Evropske unije vanredno su se sastali u Briselu kako bi razgovarali o bezbjednosnim izazovima na globalnoj sceni i u samim članicama pojedinačno.

U cilju sistemske i efikasne borbe protiv terorističkih akata i krijumčarenja oružja sa područja Bliskog istoka u EU, članice EU nastoje da ojačaju spoljne granice u okviru Šengenskog sporazuma. Neke od njih traže uvođenje unutrašnje kontrole granica i privremenu suspenziju Šengenskog sporazuma ne samo zbog terorističkih prijetnji, već i zbog problema sa prilivom imigranata sa područja Balkana. Uprkos tome, za sada možemo biti sigurni da će vizna liberalizacija za zemlje zapadnog Balkana ostati na snazi i da će se nesmetano odvajati slobodan protok ljudi, kao i da će biti omogućen boravak do tri mjeseca godišnje unutra Šengen prostora.

Teroristički napadi u Parizu otvorili su široku debatu o nivou bezbjednosti i sigurnosti građana EU, ali i pitanja o funkcionalnosti EU prostora. Evropska komisija je kritikovala članice da ne koriste mehanizme koje im stoje na raspolaganju zaštite i kontrole spoljnih granica u cilju pojačane kontrole građana EU. Komisija je istakla i da su kontrole minimalne, a da vlasti ne koriste adekvatno utvrđene zajedničke bezbjednosne inidikatore.

Upravo je neadekvatna kontrola građana EU koji imaju veze da zemljama koji su centri za obuku terorista glavni problem koji opterećuje funkcionalnu primjenu Šengenskog sporazuma. Prema podacima Europol-a, baza podataka sa imenima stranih boraca, sumnjivih i saradnika koji putuju između Evrope i Sirije i Iraka udvostručena je za godinu dana. Europol ističe da je za 2.000 ljudi potvrđeno da su strani borci. Reagujući na poziv Francuske da se obezbedi "sistemska i koordinisana kontrola" spoljnih granica, evropski komesar za migracije, unutrašnje poslove i državljanstvo **Dimitris**

Avramopoulos rekao je da "Šengen nije problem" jer članice EU ne koriste instrumente koji su im na raspolaganju. Dodatno, direktor Europol-a **Rob Wainwright** istakao je, u Evropskom parlamentu, da je baza podataka

Bilo kakva dugotrajna suspenzija Šengena ili njegovo ukidanje bili bi veliki koraci nazad u evropskim integracionim tokovima, ostavljajući značajne posljedice ne samo za EU, već i na zemlje zapadnog Balkana i njihovu krhknu stabilnost i bezbjednost

identifikovanih stranih boraca i onih na koje se sumnja a koji putuju između Evrope i Sirije i Iraka udvostručena u posljednjih godinu dana i da sada sadrži oko 10.000 imena.

Šengenski sporazum potpisana je 1985. između Njemačke, Francuske, Holandije, Belgije i Luksemburga, a stupio je na snagu 10 godina kasnije. Cilj ovog sporazuma jeste kompletno ukidanje unutrašnjih granica među zemljama članicama EU i zajednička kontrola spoljnog prostora prema zemljama ne-članicama EU. Uvođenjem Šengenskog sporazuma omogućeno je slobodno kretanje ljudi na prostoru zemalja potpisnica. Svaka nova članica ima obavezu da primjeni norme Šengenskog sporazuma koji je prema Ugovoru iz Amsterdama, iz 1997, postao dio zajedničke pravne tekovine EU - *acquis communautaire*. Prihvatanjem ovih tekovina, članica prihvata norme koje se odnose na kontrolu avio granica, granica na moru, viza, policijske saradnje i zaštite ličnih podataka.

Evidentno je da primjena Šengenskog sporazuma mora biti efikasnija, kao i da je neophodno osnažiti postojeće mehanizme u cilju adekvatne kontrole kretranja stranih boraca, ali i uvesti posebne menhanizme u borbi protiv krijumčarenja oružja. Neophodno je ojačati postojeće norme koje regulišu kontrolu unutrašnjih i spoljnih granica radi pravomjerenog odgovora na bezbjednosne prijetnje koje postaju sve složenije i teže za rano otkrivanje. Međutim, bilo kakva dugotrajna suspenzija Šengenskog sporazuma ili njegovo ukidanje bili bi veliki koraci nazad u evropskim integracionim tokovima, ostavljajući značajne posljedice ne samo za EU, već i na zemlje zapadnog Balkana i njihovu krhknu stabilnost i bezbjednost.

Poglavlje 35: Ostala pitanja

Piše: Chiara Gaia Iascone

Novi pristup pregovorima sa Crnom Gorom, kao i pregovorima sa Hrvatskom, podrazumijeva 35 poglavlja komunitarne tekovine (fr. *acquis communautaire*) Evropske unije, odnosno korpus prava EU koja su podijeljena tako što će omogućiti lakšu konsultaciju i *screening* njenih zakona i regulativa. Tokom *screening-a* postoje određena pitanja koja nijesu pokrivena samim poglavljima, a igraju važnu ulogu u procesu pregovaranja za zemlju kandidata pa i samim tim zemlje članice EU.

Oblasti koje su pokrivene ovim poglavljem dolaze za pregovarački sto na samom kraju procesa pregovaranja. Iako ne postoji koncizno objašnjenje šta bi poglavlje trebalo da obuhvata, ono uključuje „*razna pitanja (...) koja nisu pokrivena drugim pregovaračkim poglavljima. Takva pitanja do sada nijesu prepoznata.*“ Sadržaj ovog poglavlja se razlikuje od države do

države, i zbog toga nije moguće u potpunosti predvidjeti koja će to „druga pitanja“ postojati u pregovorima između određene države i EU, a najčešće su to pitanja učešća u Evropskoj investicionoj banci, Fondu za istraživanje uglja i čelika, i sl.

Kada je riječ o Hrvatskoj, osam tema su se našle u ovom poglavlju i ticale su se Evropske razvojne banke, Fonda za istraživanje uglja i čelika, dogovora vezanih za privremeni period, primjene i rukovođenja predpristupnih fondova u Hrvatskoj, amandmana na statut Evropske banke za ulaganje, dogovora za djelimično odustajanje od ulaznih/izlaznih izvodnih deklaracija za dobra koja prolaze kroz Neumski koridor, nadgledanja i zaštite, kao i Protokola o određenim aranžmanima koji se tiču mogućih jednokratnih prenosa „*dodijeljenih emisija*“ pod Protokolom iz Kjota u Hrvatskoj, kao i naknada sa tim u vezi.

Iskustva Crne Gore će biti drugaćija i vjerovatnije je da će se poglavlje 35 dalje proširiti na monitoring pitanja za koja se smatra da su problematična i sporna. Vlada Crne Gore je pozvana da odgovori na mnoga pitanja koja se tiču kako lokalnih tako i međunarodnih dešavanja, da djeluje u velikom broju pitanja koja su fundamentalna za ulazak zemlje u EU. Najprije se mora osigurati nezavisnost i sloboda medija – naročito uzimajući u obzir nekoliko primjera fizičkih i verbalnih napada na crnogorske novinare koji su desili u posljednjih godina, a koja moraju biti riješeni.

Kao što je naglašeno u sedam ključnih prioriteta koje je Evropska komisija prepoznala u Mišljenju na aplikaciju za članstvo Crne Gore, i koji se još uvijek uzimaju u obzir pri kreiranju svakog izvještaja Komisije prema

Parlamentu i Savjetu, postoji potreba za povećanjem medijskih sloboda izjednačavanjem sa pravnim slučajevima Evropskog suda za ljudska prava koji se tiču klevete i jačanja saradnje sa civilnim društvom. U Izvještaju o napretku iz 2011. godine se ističe da je došlo do napretka u povećanju medijskih sloboda. Pravila koja se tiču klevete i uvrede su uklonjena iz krivičnog zakonika, dok je Vrhovni sud odredio smjernice za sudove, regulisanjem stepena novčane kompenzacije u slučajevima klevete, u skladu sa sudskom praksom Evropskog suda za ljudska prava i organizovao je treninge za sudije. Ipak, stvarna primjena preporuka Vrhovnog suda u slučajevima koji tretiraju klevetu tek treba da bude potvrđena.

Slučajevi korupcije u javnoj administraciji, kao i slučajevi vezani za privatizaciju nekadašnjih državnih kompanija zahtijevaju beskompromisne istrage. Takav je slučaj i sa privatizacijom Telekoma Crne Gore, koji je bio prodat mađarskoj kompaniji tj. Mađar telekomu, a istraga o ovom slučaju je vođena i u SAD-u.

Takođe, neophodno je da Vlada pronađe rješenje za dug Kombinata aluminijuma

(KAP), koji je u ruskom vlasništvu, i čiji je dug za električnu energiju negativno uticao na rad Elektroprivrede Crne Gore (EPCG), kompanije koja je jednim dijelom u vlasništvu države, što je imalo za jednu od posljedica imalo i sportno povećanje cijene struje za građane i građanke Crne Gore.

Pored ključnog prioriteta broj 6. koji je prepoznat u mišljenju Komisije o aplikaciji Crne Gore za članstvo 2010., a koji se tiče stanja u medijima i civilnom društvu, od Crne Gore je traženo da poboljša zakonodavnu i nadzornu ulogu Skupštine, te da poboljša pravni okvir koji se tiče izbora na osnovu prijedloga Venecijanske komisije. Dobar napredak je postignut u ovom polju, ali Skupština i dalje mora da unaprijedi svoje administrativne kapacitete.

Dodatno, vladavina zakona i, posebno, nezavisnost sudstva su veoma važne teme koje su se našle u ključnim prioritetima u Izvještaju o napretku iz 2011. Značaj ovih pitanja je naglašen u odluci o započinjanju screening-a o napretku zemlje u odnosu na poglavljje 23 – Pravosuđe i temeljna prava. Borba protiv korupcije i organizovanog kriminala i primjena antidiskriminacionih politika koje

se tiču manjina i LGBT populacije i dalje ostaju sporna pitanja. Vjerovatno je da će, kada pristupni pregovori započnu, fokus biti na ključnim prioritetima, kao test situacije u zemlji na njenom putu ka Uniji.

Ulaskom Crne Gore u Evropsku uniju, kao i u pogledu daljeg proširenja i na ostale zemlje zapadnog Balkana, vjerovatno je da će se pojavit problem jezika. Očekuje se da će u julu 2013. godine, hrvatski jezik postati 24 zvanični jezik EU, a dodatnu nedoumicu predstavlja crnogorski jezik uzimajući u obzir da je jezik osjetljiva tema u zemlji, posebno jer je povezan sa pitanjem nacionalnog identiteta. Naprimjer, Tribunal UN-a za ratne zločine koristi BHS (bosanski-hrvatski-srpski) jezik kako bi prevazišao ovo osjetljivo pitanje. Pozitivan odgovor na ovu nedoumicu bilo bi korišćenje BHSCG jezika kako bi se izbjegle žalbe od strane nekih država članica.

Pridruživanje EU nije samo jednostavna radnja koja zahtijeva ne samo usaglašavanje prava države članice sa zakonima Evropske unije, već

Iako Crna Gora već koristi euro kao svoju zvaničnu valutu, pitanje je da li može ispuniti uslove neophodne za monetarnu uniju, a koji propisuju da javni dug ne smije preći 60% BDP-a, da inflacija ne smije biti veća od 1.5% u odnosu na tri zemlje Evropske unije sa najmanjom inflacijom, i da budžetski deficit Vlade ne smije biti veći od 3% na kraju prethodne fiskalne godine. U tom dijelu, ostaje dilema što će se desiti u slučaju da Crna Gora ne bude u stanju da ispuni neophodne uslove.

jake napore kako bi se ušlo u organizaciju koja konstantno prolazi kroz transformaciju svojih institucija i politika.

Što piše u Strategiji proširenja EU za 2015. godine

Ključna je temeljna priprema za članstvo u Evropsku uniju

Evropska komisija je 10. novembra objavila izvještaje o napretku zemalja u procesu pristupanja, kao i Strategiju u kojoj su postavljene osnovne smjernice za dalju politiku proširenja.

U dokumentu se primjećuje da su mnoge zemlje napravile napredak u ovom procesu tokom prošle godine. Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) sa Bosnom i Hercegovinom je stupio na snagu u junu, a u oktobru je potpisana SSP sa Kosovom. Pregovori o članstvu započeli su Crnom Goro 2012. a sa Srbijom 2014. godine dobro napreduju. I Albanija je 2014. dobila status kandidata za članstvo, ali još mora da ispunjava nekoliko ključnih prioriteta prije nego što od Komisije dobije zeleno svjetlo za početak pregovora. Sa druge strane, pregovori sa Turskom, započeti još 2005., sporo napreduju, dok je napredak Makedonije u potpunosti blokiran.

Ključni izazov za sve ove zemlje predstavlja vladavina prava. Pravosuđe nigdje nije dovoljno nezavisno, odgovorno i učinkovito, a dalji napori su neophodni i kako bi se iskorijenili korupcija i organizovani kriminal. Većina zemalja se, takođe, suočava sa ozbiljnim izazovima u pogledu ekonomске konkurentnosti. Sve u svemu, Komisija ne vjeruje da će ijedna od ovih zemalja biti spremna za članstvo do isteka mandata ove EK, odnosno do 2020. kaže se u dokumentu.

Sa druge strane, Evropska komisija je ubijedena da je politika proširenja način da se osigura mir, bezbjednost i stabilnost u Evropi, i vjeruje da perspektiva članstva u EU još može imati snažan transformacioni uticaj na kandidate u smislu

Ključni izazov za sve ove zemlje predstavlja vladavina prava. Pravosuđe nigdje nije dovoljno nezavisno, odgovorno i učinkovito, a dalji napori su neophodni i kako bi se iskorijenili korupcija i organizovani kriminal. Većina zemalja se, takođe, suočava sa ozbiljnim izazovima u pogledu ekonomске konkurentnosti.

Komisija ne vjeruje da će ijedna od zemalja zapadnog Balkana i Turska biti spremne za članstvo do isteka mandata ove EK, odnosno do 2020. godine

demokratskih, političkih, ekonomskih i društvenih promjena. Proširenje će, međutim, donijeti koristi samo ako uz njega idu i istinske, održive reforme. Zato je temeljna priprema budućih članica ključna da bi politika proširenja ostala kredibilna kako među sadašnjim, tako i među budućim državama članicama.

Dugoročna priroda ovih izazova povlači i potrebu da se snažnije istakne rad na "temeljnim oblastima" tokom procesa pristupanja. Zato je u ovogodišnjem izvještaju posebna pažnja posvećena oblastima vladavine prava, osnovnih prava, funkcionisanja demokratskih institucija i ekonomskom razvoju.

Vladavina prava

Strategija upozorava da vladavina prava nije samo temeljni demokratski princip, već i ključni predušlov za stabilno poslovno okruženje i rast. U svim zemljama u procesu proširenja, vladavina prava ostaje ozbiljan izazov, posebno u pogledu jačanja efikasnosti i nezavisnosti sudstva. U nekim od ovih zemalja su zabilježeni pozitivni pomaci: Srbija je usvojila sveobuhvatne akcione planove za reforme dok je Crna Gora u najvećoj mjeri postavila neophodan pravni okvir i institucionalne strukture. Komisija je pohvalila i odluku Kosova da uspostavi posebna tužilačka odjeljenja u naporu da procesuiraju ozbiljne zločine počinjene tokom konflikta na Kosovu. Međutim, u dokumentu se ističe i da sve ove zemlje još moraju da pokažu konkretne rezultate u primjeni ovih reformi. Komisija je pozvala Albaniju da što prije usvoji reforme pravosudnog sistema, ali i da demonstrira konkretne pomake u smislu broja proaktivnih istraga, i konačnih presuda na svim nivoima u slučajevima protiv korupcije i organizovanog kriminala. U dokumentu se podvlači zabrinutost zbog ozbiljnih prijetnji vladavini prava

u nekim zemljama. Komisija tako upozorava da je nezavisnost sudstva u Turskoj ozbiljno ugrožena političkim uplitanjem u pojedinačnim slučajevima, uključujući i smjene i hapšenja pojedinih sudija, kao i da je slučaj sa prisluškivanjem državnih zvaničnika u Makedoniji pokazao rasprostranjenost odstupanja od vladavine prava, kršenja osnovnih prava i slabost demokratskih institucija. Činjenica da je do ovih preokreta došlo nakon godina reformi u oblasti vladavine prava i usvajanja odgovarajućih zakona i institucionalnih struktura samo potvrđuje da je za budućnost zemalja u procesu proširenja neophodno da reforme budu sprovedene u praksi, a ne samo na papiru, kaže se u Strategiji.

Osnovna prava

U dokumentu Komisije se primjećuje da su osnovna prava utemeljena u zakonodavstvima gotovo svih zemalja u procesu proširenja, ali i upozorava da je neophodno uraditi mnogo više da ona budu u potpunosti garantovana i u praksi. Sloboda govora i medija je naročito na udaru, pa tako strategija ističe slučajeve političkog uplitanja u rad javnih servisa na zapadnom Balkanu, kao i zastrašivanje novinara i ograničen napredak na polju samoregulacije.

Komisija je izrazila posebnu zabrinutost u pogledu Turske, gdje je sloboda izražavanja na ozbilnjom udaru kako kroz zakonske izmjene tako i u praksi, putem suđenja novinarima zbog navodnih uvreda na računu visokorangiranih političara. Primjećuje se, međutim, i da je situacija sve lošija u BiH, kao i da se slučajevi napada na medije nastavljaju u Crnoj Gori, iako nešto slabijim intenzitetom nego u prijethodnim godinama. U dokumentu se pohvaljuju vlasti u Srbiji zbog preduzetih koraka da zaštite prava LGBT osoba i pomognu organizaciju parade ponosa u Beogradu, ali se i ističe da je i dalje neophodno jačati kulturu poštovanja prava LGBT osoba u Srbiji. Generalno gledano, sve zemlje u procesu proširenja mogu i moraju učiniti više da zaštite manjine i osjetljive grupe, posebno Rome, i spriječe diskriminaciju i nasilje po osnovu seksualne orijentacije i rodnog identiteta.

Funkcionalisanje demokratskih institucija

Demokratske institucije su i dalje krhkne u gotovo svim zemljama, upozorava Komisija. Pozitivni pomaci su zabilježeni u Albaniji i BiH gdje su izbori tokom 2014. i 2015. prošli u mirnoj atmosferi i bez većih

Sloboda govora i medija je naročito na udaru, pa tako Strategija ističe slučajeve političkog uplitanja u rad javnih servisa na zapadnom Balkanu, kao i zastrašivanje novinara i ograničen napredak na polju samoregulacije.

nepravilnosti. Izbori u Turskoj su, sa druge strane, propaćeni pojačanim tenzijama i pogoršavanjem bezbjednosne situacije. Tokom prošle godine je došlo i do bojkota rada parlamenta u Makedoniji, Albaniji i Crnoj Gori, a na Kosovu i u Crnoj Gori su zabilježeni i slučajevi nasilnih napada na vladu od strane poslanika opozicije. U Makedoniji, blokada političkog dijaloga je dovela do ozbiljnih političkih sukoba koji su se odrazili i na pogoršanje već zategnutih interetničkih odnosa. Tek je intervencija zvaničnika EU pomogla da se parlament vrati u funkciju.

Ekonomski razvoj i konkurentnost

Zemlje u procesu proširenja su tokom prošle godine uglavnom održale makroekonomsku stabilnost, a u toku je i skroman ekonomski oporavak, uz očekivani prosječni rast od 2.5% u 2015. Sa druge strane, sve ove zemlje se suočavaju sa ozbiljnim strukturnim izazovima, uključujući slabe državne prihode i izvoz i visoku nezapošljenost. Stopa nezapošljenosti je u prosjeku 22%, a u BiH i na Kosovu i znatno viša od toga, pa se nemogućnost zapošljavanja kod kuće često "ljeći" emigracijom. U Albaniji i Crnoj Gori je sve veći problem i rastuća zaduženost, kako države tako i građana, a problem sive ekonomije je raširen u svim zemljama regiona.

Komisija je tokom prošle godine pokrenula nekoliko inicijativa koje bi trebalo da pomognu zemljama regiona da se izbore sa ovim izazovima. Od ove godine nadalje, sve zemlje u procesu proširenja će morati da podnesu godišnje Programe ekonomskih reformi koji će sadržati srednjoročne mјere za unaprijeđenje fiskalnog i makroekonomskog okvira, kao i za sprovоđenje strukturnih reformi, a koje će biti pažljivo praćene od strane Komisije. U Strategiji se ističe pokretanje inicijativa za unaprijeđenje prekogranične transportne i energetske infrastrukture, u nadi da će objedinjeno regionalno tržište privući više investitora u narednim godinama.

V.Šćepanović

Poslije Pariza

Jedinstvo sve teže, a sve potrebnije

Piše: Daniela Schwarzer

Piše: Ivan Vejvoda

Teroristički napadi u Parizu su izazvali ogroman šok i bol, ali i strah i nesigurnost, ne samo u Francuskoj već i u čitavoj Evropi. Ovaj novi talas islamskog terorizma, koji bi moglo pratiti još napada na teritoriji Evrope, pogodio je Francusku i EU u naročito osjetljivom trenutku. Ova grozna ubistva bi mogla imati negativne posljedice po evropske integracije, liberalizam i demokratiju u Evropi, posebno ako imamo u vidu višestruku krizu sa kojom se Unija već suočava.

Evropski političari sada imaju tri ključna zadatka. Prvi je da nastave da pokazuju nedvosmislenu solidarnost sa Parizom i da se drže zajedno. Ali, evropske države se, takođe, moraju mnogo ozbiljnije latiti posla da odlučno i zajedničkim snagama odgovore na prijetnju koju predstavlja samoproklamovana Islamska država (ISIS). Uz to, moraju razmisliti kako da se suoče sa mnogobrojnim izazovima sa kojima se evropska društva danas nose.

Osim podrške Francuskoj, prioritet za evropske zemlje bi morala da bude jasna zajednička politika prema bliskom Istoku. Islamska država je preuzeila odgovornost za napade ni godinu dana nakon što je Pariz potresao smrtonosni napad na satirične novine u kojima je stradalo 17 osoba, što je francuskog predsjednika **Hollanda** potaklo da objavi da je "Francuska u ratu sa Daesh-om". Francuska ovaj rat ne može dobiti sama.

Vrijeme je da se stave na stranu razlike u odnosima sa predsjednikom Sirije **Bashar al-Assadom**. Neslaganja u tom pogledu između Francuske, Njemačke, Sjedinjenih američkih država i Rusije predstavljaju prepreku odlučnjem odgovoru na prijetnju ISIS-a, ali i boljem rješenju sirijske izbjegličke krize.

Dramatični događaji u Parizu su zasjenili

sastanak u Beču Međunarodne grupe za podršku Siriji koja se sastoji od 17 država, Ujedinjenih nacija, EU i Arapske lige, na kojem je po prvi put postignut značajniji dogovor o političkom rješenju sirijske krize. Pitanje na koje zapadni lideri tek treba da nađu odgovor je da li će biti potrebna veća vojna sila kako bi ovo političko rješenje zaživjelo na terenu.

Odlučnija akcija na bliskom Istoku je neophodna i kao dio evropskog odgovora na izbjegličku krizu. Preraspodjela izbjeglica je već nategla evropsko zajedništvo do granica pucanja, a sada će po svoj prilici postati još kontroverznej. Samo dva dana nakon napada u Parizu populistički lideri širom Evrope su počeli da zahtijevaju zaustavljanje priliva imigranata sa bliskog Istoka i iz Afrike. Politički lideri Poljske i slovački premijer **Robert Fico** su ponovili da neće prihvati evropski sistem kvota. Rastući osjećaj nesigurnosti u Evropi samo sve više će samo dalje otežavati bilo kakav koherentan odgovor evropskih država.

Šengenski sistem otvorenih granica, do sada jedan od najsnažnijih simbola EU kao političkog projekta za mir na kontinentu, je i sam ugrožen ovim osjećajem nesigurnosti. Francuska je nakon napada zatvorila granice proglašivši stanje opšte pripravnosti. Mađarska je već podigla ogradu od bodljikave žice duž svojih granica kako bi zaustavila imigrante, a Slovenija već slijedi njen primjer. Sve više unutrašnjih granica će se dizati diljem EU ukoliko Unija ne bude našla načina da se suprotstavi dubinskim uzrocima terorizma i izbjegličke krize, unaprijedi kontrolu nad spoljnim granicama EU, stabilizuje susjedne države i pruži svojim građanima osjećaj sigurnosti.

Populistička desnica svuda u Evropi već traži pojedinačne, nacionalne odgovore na ove

Ujedinjen u nejedinstvu

Nekoliko dana nakon napada u Parizu, francuska vlada se na hitnom samitu lidera EU pozvala na član 42-7 Ugovora iz Lisabona, koja aktivira klauzulu u međusobnoj odbrani članica EU, u slučaju oružane agresije na neku od njih.

Svih 27 članica EU je odgovorilo potvrđno, ali još nije sasvim jasno što Francuska traži i kakve su njihove obaveze u okviru ove klauzule. Ovo je prvi put u istoriji Unije da se neka zemlja pozvala na to pravo.

Klauzula 42-7, takođe, kaže da su članice obavezne da odgovore "u skladu sa svojim mogućnostima i spoljašnjom politikom" što ostavlja prostora za široku interpretaciju i dozvoljava "neutralnim" zemljama poput Austrije, Švedske i Irske da se izuzmu iz obaveze vojne pomoći. Čini se da je bar za sada ovaj potez tek političke prirode, i služi kao signal solidarnosti prema Francuskoj.

U međuvremenu su se među članicama već rasplamsale međusobne optužbe za nesposobnost u sprečavanju napada. Nakon što se ispostavilo da su tri od osam napadača u Parizu živjeli u Belgiji, Francuska je optužila Belgiju za nekompetentnost i ugrožavanje zajedničke sigurnosti, na što joj Belgija nije ostala dužna, ističući da su ostali napadači - Francuski državlјani. I istočne članice su se brzo našle na tapetu nakon što je Grčka objavila da se ime i broj pasoša jednog od napadača podudaraju sa podacima izbjeglice koji je par mjeseci ranije registrovan na Grčkoj granici, što bi značilo da su teroristi u Francusku stigli preko istočne Evrope. Ubrzo se ispostavilo da su oba pasoša lažna, ali to nije smanjilo paniku i sve veći otpor prema izbjeglicama u Evropi. U stvari, čini se da je jedino u čemu se članice EU u ovom trenutku slažu mišljenje da bi najbolje bilo staviti katanac i osloniti se samo na sopstvene snage. Iako se o "zvaničnoj" suspenziji Šengenske zone još pregovara, gotovo sve države članice, počev od same Francuske, su ponovo počele da sprovode provjere putnika na svojim granicama.

probleme. Koristeći nesigurnost i strah, oni pokušavaju da probude patriotsku nostalgiju za vremenima kada su svi mogli da kontrolišu svoje granice, i tako podriju uticaj velikih pro-evropskih stranaka.

Četvorostruki izazov imigracije, povećanih bezbjednosnih prijetnji, spoljnih napora da se Unija destabilizuje i socio-ekonomskih teškoća predstavlja ogroman teret i test za vladajuće stranke i Evropu uopšte. Kako će ovi isprepletani izazovi uticati na budućnost evropskih društava? Hoće li vlade uspijeti da nađu pravu ravnotežu između odbrane prava i sloboda, demokratije, i potrebe za povećanom sigurnošću? Ako je za demokratiju neophodan mir, da li će socio-ekonomski nesigurnost, sada pojačana strahom od nasilja, natjerati mnoge da se okrenu populističkim, samodovoljnim, ksenofobnim politikama? Liberalizam naših društava je pod opsadom, i to ne samo od strane ISIS-a.

Ukoliko Evropa ne nađe načina da se izbori ne samo sa najskorijim napadima u Parizu, već i sa

svim izazovima sa kojima se Evropljani danas suočavaju, i to učini kroz široku i inkluzivnu raspravu, posljedice brutalnog nasilja od 13. novembra će biti duboke. Radi se o budućnosti demokratskog društva, tolerancije, otvorenosti i sveobuhvatnosti na kojima počiva zapadni liberalni sistem, i nijedna država članica nije meta sama po sebi. Zajednički evropski odgovor, u saradnji sa saveznicima, je zato potreban, i neophodan. Evropska unija, Evropa, Zapad su na istoj strani u ovoj bitki, i sada je najznačajniji politički zadatak raditi zajedno, i zajedno naći načine da se prebrodi kriza i zaštite dostignuća liberalnog svijeta.

Autori su direktorka za istraživanja i evropski program i potpredsjednik Marshall Memorial Fund-a

Izvor: <http://www.gmfus.org/>

ubrzaj.me

FESTIVAL FILMA O LJUDSKIM PRAVIMA **UBRZAJ** 2015

Vrijeme je da se probudiš!

ULAZ SLOBODAN

PODGORICA / CRNOGORSKO NARODNO POZORIŠTE
11. - 15. DECEMBAR 2015.

KOTOR / KINO "BOKA"
12. - 13. DECEMBAR 2015.

BERANE / SALA SKUPŠTINE OPŠTINE
13. - 14. DECEMBAR 2015.

Organizator:

*Centar za građansko obrazovanje
Centre for Civic Education*

U saradnji sa:

Uz podršku:

Canada

MOVIES THAT MATTER

studio
mouse
total graphic center

MontePano Co

Companie de Vinos
Montenegro

Vijesti

Medijski pokrovitelji:

Osnaživanje liderskih i aktivističkih potencijala studenata/kinja

Centar za građansko obrazovanje (CGO) je od 5. do 8. novembra 2015., u Miločeru, organizovao **Program studentskog liderstva**, u kojem su odabrani studenti/kinje prošli intenzivan program obuke u kombinaciji predavanja, radionica, panel diskusija, projekcija filmova, vježbi i simulacija. **Program studentskog liderstva** dio je šireg projekta **“Da samo znanje donosi zvanje”**, koji finansira Delegacija EU u Crnoj Gori a kofinansira fondacija Heinrich Bel i Komisija za raspodjelu dijela prihoda od igara na sreću. Program je činilo 18 sesija, kroz koje su tretirana pitanja Bolonjske deklaracije, njenog zakonodavnog okvira, tendencije razvoja visokog obrazovanja, kvalitet i dostignuća u reformi visokog obrazovanja, proces zapošljavanja i napredovanja, ali i dupli radni odnosi, u visokom obrazovanju, mobilnost studenata i istraživača, programi razmjene, percepcija korupcije, kao i transparentnost, finansiranje i donošenje odluka u visokom obrazovanju. Posebne sesije bile su posvećene liderstvu, značaju komunikacija, pravilima dobrih govora i govornika, konceptu građanske neposlušnosti i akademске čestitosti, akademskom pisarju i fenomenu plagijata. Pored toga, studenti su kroz panel diskusije sa gostima govorili o studentskom aktivizmu u Crnoj Gori, medijima i nevladnim organizacijama kao akterima demokratizacije, kao i o izazovima političkog marketinga i komunikacije u Crnoj Gori. Takođe, u okviru novih konteksta aktivizma akcenat je bio na umjetnosti i aktivizmu. Konačno, studenti/kinje su imali priliku da osmisle akcije koje će, uz podršku CGO-a, sprovesti na svojim univerzitetima ili šire. Predavač/ce na ovom glavnem dijelu *Programa studentskog liderstva* bili su: dr **Mladen Perazić** sa Univerziteta Mediteran, **Vlado Dedović**, direktor Pravnog odjeljenja u Centru za monitoring i istraživanja (CEMI), **Danilo Marunović**, reditelj, **Boban Batrićević**, istoričar, mr **Mirko Đuković** sa Univerziteta Donja Gorica, mr **Janko Ljumović** sa Univerziteta Crne Gore, prof. dr **Radojan Radonjić**, akademik, **Gojko Berkuljan**, reditelj, **Dragana Čomagić**, urednica na radiju “KRŠ”, prof. dr **Vladimir Pavićević** sa Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Beogradu, **Tamara Milić**, psihološkinja, **Damir Nikočević**, politikolog, **Petar Komnenić**, autor emisije «Načisto» i novinar RSE, **Goran Đurović**, predsednik UO Koalicije «Saradjnjom do cilja» i član Savjeta RTCG, **Daliborka Uljarević**, izvršna direktorka CGO-a, **Snežana Kaluderović**, koordinatorka programa Aktivno građanstvo, **Mira Popović**, saradnica na programima i **Petar Đukanović**, koordinator programa Ljudska prava u CGO-u. Program studentskog liderstva pohađalo je 29 studenata/kinja sa Univerziteta Crne Gore, Univerziteta Donja Gorica i Fakulteta za državne i evropske studije.

Akcija povodom podrške i solidarnosti sa francuskim građanima

Centar za građansko obrazovanje (CGO) je sa polaznicima XXI generacije Škole ljudskih prava i zainteresovanim građanima/kama obilježio *Međunarodni dan tolerancije* izražavajući solidarnost sa Francuskom i porodicama žrtava terorističkih napada u Parizu. Polaznici/e XXI generacije Škole ljudskih prava su se, sa aktivistima CGO-a i zainteresovanim građanima/kama okupili 16.novembra 2015, ispred ambasade Republike Francuske u Podgorici i održali minut čutanja u pomen žrtvama, na isti način kako su to uradili građani zemalja širom Evropske unije. Tom prilikom, upisali su se u knjigu žalosti u Ambasadi, položili cvijeće i ostavili svoje poruke podrške za francuske građane/ke, ali i uputili poruku o važnosti očuvanja vrijednosti tolerancije, dijaloga, prihvatanja i razumijevanja nasuprot zatvranju, ksenofobiji i netoleranciji, koje su prirodne reakcije u situacijama poput terorističkog napada u Parizu.

Regionalna konferencija ECAS-a

U Prištini je od 25. do 27. Novembra 2015. održana regionalna konferencija u organizaciji ECAS-a iz Brisela u cilju razvijanja regionalne mreže za saradnju na polju promocije slobodnog pristupa informacijama, davanje savjeta i pružanja aktivne pravne pomoći. Na konferenciji se raspravljalo i o problemima migrantske krize i ulozi civilnog sektora u prevaziđanju iste, sprovodenju pilot projekata koji su odobreni za ovu godinu. Dodatno, predstavljeni su planovi organizovanja mreže za saradnju NVO-a u cilju zagovaranja ideja *Triple Action* projekta. Ove godine su odobreni pilot projekti iz Makedonije, Albanije, Turske i Crne Gore, a jedan od tih je i projekat CGO-a, ispred kojeg je na skupu učestvovala **Mira Popović**, saradnica na programima.

Nastavljena saradnja RTCG i Vijesti sa CGO u realizaciji Festivala filma o ljudskim pravima UBRZAJ

Centar za građansko obrazovanje (CGO) i Radio i Televizija Crne Gore potpisali su 12. novembra ugovor o saradnji na realizaciji šestog Festivala filma o ljudskim pravima UBRZAJ 2015. Ugovor su potpisali **Rade Vojvodić**, generalni direktor RTCG i **Daliborka Uljarević**, izvršna direktorka CGO-a. Na ovaj način je nastavljena petogodišnja saradnja između CGO i RTCG u realizaciji Festivala filma o ljudskim pravima UBRZAJ, prvog i još uvijek jedinog te vrste u Crnoj Gori, koji pored Podgorice sada, šireći se, upisuje i Kotor i Berane na kulturnu mapu omih gradova u regionu koji njeguju ovu vrstu festivalskog dešavanja. RTCG će, na osnovu ugovora, posvetiti punu medijsku pažnju i obezbijediti zastupljenost Festivala u svojim redovnim informativnim i drugim programima, producirati festivalske hronike tokom trajanja Festivala, emitovati promotivni spot, učestvovati u radu Savjeta Festivala preko svog predstavnika/ce i pomoći u drugim vezanim aktivnostima organizacije ovog jedinstvenog Festivala u Crnoj Gori. CGO će predstaviti RTCG u promotivnom materijalu koji izdaje Festival, dati prava prvenstva intervjuja s gostima Festivala i televizijska prava za RTCG za pet filmova novije produkcije koji su pokupili nebrojene nominacije, priznanja i nagrade širom svijeta.

Prepoznajući značaj ovakvog Festivala, podršku njegovoj realizaciji će i ove godine pružiti ND Vijesti. U tom kontekstu, 26. novembra su Daliborka Uljarević, izvršna direktorka CGO-a i **Željko Ivanović**, izvršni direktor *ND Vijesti* potpisali ugovor o saradnji, koji je nastao kao izraz razumijevanja obje strane da je u doprinosu uspostavljanju kulture ljudskih prava neophodna intezivna komunikacija i saradnja svih zainteresovanih strana, a posebno medija i nevladinih organizacija, koji pored institucija značajno mogu uticati na unaprijedenje ovog okvira. Na osnovu ugovora, Vijesti će posvetiti medijsku pažnju i obezbijediti zastupljenost Festivala u svojim redovnim izyeštavanjima, promovisati Festival njegovim najavljuvanjem, i učestvovati u radu Savjeta Festivala preko svog predstavnika/ce. CGO će predstaviti *Vijesti* u promotivnom materijalu koji izdaje Festival i dati prava prvenstva za intervjuje s gostima Festivala u skladu sa interesovanjem Vijesti, kao glavnog medijskog pokroviteljstva među štampanim medijima.

Posjeta institucijama i dodjela diploma za Školu ljudskih prava XXI

Polaznici XXI generacije Škole ljudskih prava koju organizuje Centar za građansko obrazovanje (CGO) posjetili su 23. novembra JU Zavod Komanski most, Upravu policije a nakon toga i Britansku ambasadu u Podgorici u sklopu završnih aktivnosti projekta *Mladi grade Crnu Goru*, koji je finansijski podržala ambasada Velike Britanije.

Tokom trajanja Škole učesnici/ce su imali imali mogućnost da uče o savremenom konceptu ljudskih prava, institucionalnim i zakodavnim rješenjima koja stoje na raspolaganju građanima u zaštiti ljudskih prava i zaštiti od diskriminacije. Osim toga razgovarali su o prepostavkam neophodnim za razvoj culture ljudskih prava, mogućnostima prevladavanja predrasuda i stereotipa, strategijama mirnog rješavanja konflikata, vrijednostima poput tolerancije i solidarnosti, te procesima važnim za ljudska prava kao što su evropske integracije, suočavanje sa prošlošću i tranziciona Pravda, refleksijama globalnih dešavanja i kriza na ljudska prava na loknom nivou. Kao rezultat praktičnog rada tokom Škole, učesnici/ce su osmisili više omladinskih akcija, od kojih je jedna bila usmjerena na promociju volonterizma i humanitarnog rada kroz posjetu JU Zavodu Komanski most, koji obezbijeduje zbrinjavanje, vaspitanje i obrazovanje, radno-okupaciono angažovanje i zdravstvenu zaštitu svojim stićenicima, tokom koje su od **Vaselja Dušaja**, direktora ove ustanove, saznali više o radu Komanskog mosta i aktivnostima koje se preduzimaju u vezi sa podrškom korisnicima. U okviru posjete Upravi policije, učesnike/ce su primili **Svetu Čović**, predstavnik Centra bezbjednosti Podgorica, **Mladen Marković**, rukovodilac Operativno komunikacionog centra i **Svetozar Tošković**, rukovodilac jedinice Kriminalne tehnike CB Podgorica, koji su im bili na raspolaganju da odgovore na brojna pitanja oko načina funkcionisanja Uprave policije i njениh organizacionih jedinica.

Na kraju, polaznike XXI generacije Škole ljudskih prava primio je otpravnik poslova u Britanskoj ambasadi **Lindon Rednidž**, koji im je sa **Daliborkom Uljarević**, izvršnom direktorkom CGO-a i **Petrom Đukanovićem**, kordinatorom programa u CGO-u uručio diplome za uspješno pohađanje Škole. Diplome za uspješno pohađanje Škole ljudskih prava dobili su 23 srednjoškolca sa teritorije čitave Crne Gore: **Abid Šabanović, Amer Hadžimušović, Amra Kalač, Bobana Glavičanin, Damir Suljević, Danilo Banović, Đorđe Vujačić, Erdan Kujović, Irena Mudresa, Isidora Vlaović, Jana Obradović, Jelka Vilotijević, Katarina Đonović, Mia Zeković, Milena Nenezić, Milica Bulatović, Miloš Danilović, Nikoleta Lazarević, Orhan Mujević, Rialda Markišić, Sunčica Obradović, Teodora Turović i Veliša Seferović**.

Posljednji «Evropski kafe» u 2015. sa ministrom pravde

Centar za građansko obrazovanje (CGO), u saradnji sa fondacijom Friedrich Ebert (FES), je 25. novembra u okviru projekta *«Evropski kafe»* organizovao sastanak predstavnika/ca nevladinih organizacija sa **Zoranom Pažinom**, ministrom pravde u Vladi Crne Gore, po principu World Café metode, a na temu „*Vladavina prava u Crnoj Gori – postignuća i dalji izazovi*“. Evropski kafe je otvorila **Daliborka Uljarević** uz osrvt na Izvještaj o Crnoj Gori za 2015, koji je sačinila Evropska komisija, i podsjećajući da taj *«izvještaj svake godine sve zainteresovane strane u crnogorskom društvu vide na različite načine, ali da se u jednom svi slažu: što se više proces europskih integracija Crne Gore produbljuje, tako i «skener» EK detaljnije dijagnosticira crnogorsko društvo»*. Zoran Pažin, ministar pravde, se u svom obraćanju osvrnuo na teoretski koncept vladavine prava ističući značaj adekvatnog tumačenja pravnih normi i obrazovanja pravnika uz naglasak na poznavanje sudske prakse Evropskog suda u Strazburu. *«Ja vidim nevladine organizacije kao partnerne u procesu uspostavljanja sistema vladavine prava»*, rekao je Pažin. On je takođe ocijenio da je *«pravna sigurnost srž vladavine prava i da bez pravne sigurnosti nema punе demokratije»*. Pažin je u nastavku detaljno razgovarao sa predstvincima nevladinih organizacija o pitanjima koje su oni otvorili a koja su se odnosila na sankcionisanje nasilja u porodici, unaprijeđenje sistema borbe protiv korupcije i organizivanog kriminala i drugim različitim pitanjima iz oblasti zaštite ljudskih prava.

«Evropski kafe na temu „Vladavina prava u Crnoj Gori – postignuća i dalji izazovi“ bio je završni događaj ovog tipa u 2015. godini koji je CGO kvartalno organizovao sa predstvincima crnogorskih institucija, pregovaračkih struktura, institucija EU i diplomatskog kora. Tako su tokom 2015, u prethodna tri kvartala, organizovana tri sastanka na kojima su gosti bili: ambasador **Miša Drobnič**, šef Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, **Aleksandar Andrija Pejović**, glavni pregovarač za vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore EU i **Gudrun Elizabeth Štajnaker**, ambasadorka SR Njemačke u Crnoj Gori.

Oformljena volonterska grupa Festivala filma o ljudskim pravima UBRZAJ 2015

U sklopu priprema za šesto izdanje *Festivala filma o ljudskim pravima UBRZAJ 2015*, Centar za građansko obrazovanje (CGO) je 27. novembra održao sastanak i oformio volontersku grupu koja će raditi na logističkoj podršci, pomoći u organizaciji i promotivnim aktivnostima uoči i tokom trajanja samog Festivala, kako u Podgorici, tako i u paralelnim skraćenim izdanjima u Kotoru i u Beranama. Od više od 60 prijavljenih na konkurs za volontiranje, tim CGO-a je odabrao 25 mladih ljudi, koji uz to što vole film i razumiju značaj ljudskih prava, žele da svojim entuzijazmom doprinesu da šesto izdanje Festivala približe još više svojim vršnjacima, ali i brojnim drugim građanima i građankama. Volonteri Festivala će biti dio organizacionog i kreativnog tima CGO-a i na taj način dobiti priliku da nauče i osjeće kako je to intezivno svakodnevno se boriti za principe jednakosti i pravde, ali i da vide sjajne filmove najnovije produkcije koji ih mogu inspirisati da se bore za ljudska prava. Volonterskoj grupi je predstavljen program, ali i vizuelni identitet i moto ovogodišnjeg izdanja *UBRZAJ 2015*.

A.V

Open Society Fellowship

Fellows are expected to take full advantage of the foundations' expansive reach and work to bring new people and fresh ideas into the organization's ambit. Successful projects should push the boundaries of current thinking and carry lessons that can be applied to a variety of settings. Fellows may produce a variety of work products, including publications such as books, reports, or blogs; innovative public-education projects; or the launch of new campaigns or organizations. They may also engage in activities such as hosting panel discussions, traveling to conferences, participating in policy debates, and aggressively promoting their ideas in public venues.

The Open Society Fellowship accepts proposals from anywhere in the world. Applicants should possess a deep understanding of their chosen subject and a track record of professional accomplishment. Past and current fellows have included journalists, activists, academics, and practitioners in a variety of fields. Ideal fellows are specialists who can see beyond the parochialisms of their field and possess the tenacity to complete a project of exceptional merit. Proficiency in spoken English is required.

Deadline: 4 January 2016

More information at: <https://www.opensocietyfoundations.org/grants/open-society-fellowship>

Izdavač: Centar za građansko obrazovanje (CGO)

E/C Bilten - Evropski puls - je elektronski časopis koji izlazi uz podršku fondacije Friedrich Ebert od 2005. Izdaje ga Centar za građansko obrazovanje (CGO). Zaveden je u Ministarstvu kulture pod rednim brojem 578.

Glavni i odgovorni urednik: Vladan Žugić
 Uređivački kolegijum: dr Vera Šćepanović, Daliborka Uljarević, Svetlana Pešić, Ana Vujošević, Vladimir Vučković
 Prevod i lektura: CGO
 Prelom i ilustracije: Dragana Koprivica
 Producija: Centar za građansko obrazovanje (CGO)

Adresa redakcije: Njegoševa 36/I Tel/fax: +382 20 665 112, 665 327 ep@cgo-cce.org, info@cgo-cce.org
Evropski puls možete preuzeti na sajtu www.cgo-cce.org ili se pretplatiti za direktnu mjesecnu elektronsku dostavu putem maila ep@cgo-cce.org

Sadržaj publikacije je isključiva odgovornost Centra za građansko obrazovanje (CGO).